

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	41013
Nom	Formació investigadora
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	15.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2014 - Màster Universitari en Història de l'Art i Cultura Visual	Facultat de Geografia i Història	1	Anual
3130 - Doct. en Història de l'Art	Escola de Doctorat	0	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2014 - Màster Universitari en Història de l'Art i Cultura Visual	4 - Formació investigadora	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
GARCIA MAHIQUES, RAFAEL	230 - Història de l'Art

RESUM

Els continguts del mòdul tenen una primera part més teòrica constituïda pels continguts d'Historiografia artística, dedicats a l'estudi de diacrònic i crític de la producció escrita sobre art, dels seus discursos teòrics, els seus autors i escoles, així com de la disciplina intel·lectual i acadèmica que els genera (la Història de l'art); prestant especial atenció als últims corrents teòrics en relació amb les arts: història social, estudis culturals, història de l'art feminista i teoria *queer, estudis postcolonials, estudis visuals...

No obstant això, el mòdul té una orientació eminentment pràctica destinada a formar historiadors de l'art mitjançant la instrucció en els mètodes de coneixement i investigació del fet artístic. A aquest objectiu responen els continguts d'heurística i crítica de fonts destinats a familiaritzar l'estudiant amb les tipologies documentals emprades en la investigació historicoartística: des dels documents administratius o notariaus, fins a l'hemerografia i els documents audiovisuals, passant per tota la literatura artística (tractats, escrits d'artista, llibres de viatges, crítica d'art, manifestos...), així com ensinistrar-lo en la seva descripció, crítica i edició. Sense oblidar la bibliografia de referència sobre art, les bibliografies retrospectives i corrents, així com les principals bases de dades en art i humanitats i la seva consulta.

També es proporcionarà la metodologia adequada per a l'edició de fonts documentals i l'elaboració de catàlegs raonats d'artistes i col·leccions.

En aquest mòdul s'inclourà una matèria transversal destinada a proporcionar habilitats pràctiques sobre noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) de gran utilitat per a l'estudi, investigació i difusió del patrimoni i les arts visuals (bases de dades, pàgines de recursos, bancs d'imatges...). Finalment, el mòdul contindrà un Taller d'escriptura acadèmica que prepari els estudiants per a la redacció del Treball final de màster i l'inici posterior de la Tesi doctoral.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requereixen coneixements previs

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

2014 - Màster Universitari en Història de l'Art i Cultura Visual

- Assimilació dels procediments heurístics i metodològics de construcció del saber historicoartístic i de la seua institucionalització acadèmica.
- Coneixement sistemàtic dels mètodes i de les tècniques d'investigació propis de la història de l'art.
- Saber editar fonts documentals i elaborar catàlegs raonats d'artistes i col·leccions.
- Habilitat per aplicar els coneixements i les tècniques desenvolupades per les disciplines auxiliars de la història que siguin d'utilitat per al coneixement i la valoració dels fets artístics o estètics.
- Coneixement de la bibliografia de referència, les bases de dades i els bancs d'imatges i habilitat per al seu maneig en la investigació.
- Aprenentatge pràctic de la metodologia científica per a la manipulació, la conservació i la interpretació historicoartística dels materials arqueològics.
- Capacitat per llegir i interpretar textos escrits sobre qualsevol suport que continguin informació relativa a la producció o la recepció d'obres artístiques.
- Comprensió pràctica dels últims corrents historiogràfics sobre creació artística i cultura visual.
- Coneixement pràctic del funcionament i l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) relacionades amb el tractament, l'arxiu i la difusió de continguts audiovisuals.
- Capacitat per elaborar continguts audiovisuals amb eines TIC adequades per a les arts i les humanitats.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

I. Adquisició de coneixements teoricopràctics sobre mètodes i tècniques d'investigació en Història de l'art.

- Capacitat d'argumentació i presentació d'un discurs ordenat i coherent sobre temes historiogràfics.
- Coneixement del vocabulari i la terminologia específica de la Història i la Teoria de l'art.
- Comprensió de la bibliografia general i específica de l'assignatura.

- Capacitat per a l'elaboració d'informes o memòries escrites sobre les activitats

complementàries, com visites a museus, exposicions, conjunts arqueològics i monumentals, arxius, col·leccions, galeries, tallers d'artistes, etc.

- Adquisició d'un esperit analític i crític de la bibliografia i les fonts utilitzades per la Història de l'art.

II. Elaboració d'una investigació:

- Adquisició d'habilitats de recerca bibliogràfica i informació.
- Domini de la bibliografia general i específica de les diferents matèries.
- Capacitat d'argumentació i presentació d'un discurs ordenat i coherent.
- Elaboració d'anàlisi i propostes d'interpretació de l'obra d'art.
- Adquisició d'una metodologia científica pròpia de la Història de l'art.
- Anàlisi i interpretació del fet artístic en relació a les fonts documentals, literàries, visuals...
- Adquisició de coneixements instrumentals sobre TIC aplicats a la Història de l'art.
- Destresa en l'aplicació pràctica de les exigències formals d'un treball científic.

III. Confecció del Portafulls com recull dels treballs de l'estudiant al llarg del curs que permet implicar-lo en el procés d'aprenentatge:

- Coneixements aplicats a la solució de problemes.
- Capacitat per localitzar informació i per plantejar i resoldre problemes en entorns nous.
- Habilitats en progrés al llarg del curs.
- Motivació de l'estudiant i capacitat de superació dels seus èxits.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. TICs aplicades a la investigació en Història de l'Art.

1. Organització de la informació mitjançant aplicacions informàtiques: Tractament de text, fulls de càlcul, bases de dades relacionals i documentals... Mètodes quantitius en la Història de l'Art. Propietat intel·lectual.
2. Continguts i suports digitals.
3. Internet: aspectes previs. Possibilitats i limitacions. Projectes amb aplicació de TIC en la docència i la investigació: espais col·laboratius... Reflexions sobre la cultura digital.
4. Sistemes de recerca a internet. Fonts d'informació i eines de recerca especialitzades: Bases de dades d'accés a fonts, de referències bibliogràfiques, diatges i continguts audiovisuals Recursos d'informació a internet aplicats a l'estudi de l'art i el patrimoni cultural.
5. Art digitalitzat i art digital (noves tecnologies i creació).

2. Fonts de la visualitat artística

I. Descripció.

Teoria i pràctica sobre l'anàlisi i la interpretació cultural de temes i tipus iconogràfics. L'objecte és l'estudi de les arts visuals, o la visualitat artística des de les seues fonts, tant literàries com visuals, orientant el procés interpretatiu cap a la Història cultural. Les línies de contingut són essencialment dues: a) estudi de manifestacions artístic-visuals concretes, i b) estudi de temes i de tipus iconogràfics en sentit diacrònic entre l'Antiguitat i l'Edat Moderna.

II. Programa

1. - La iconologia com a mètode en els seus aspectes teoricopràctics generals: La localització històrica de les manifestacions artístic-visuals, l'anàlisi formal, i l'aproximació al significat.
2. - Conceptes centrals en la estratègia iconològica: terminologia; imatge conceptual i imatge narrativa, la imatge i la paraula.
3. - Àmbit conceptual i imaginari i tradició cultural convencionalitzada: la història dels tipus iconogràfics.
4. - La iconologia i el patrimoni artístic-visual: la funció de l'historiador en la conservació i la restauració.

3. El procés d'investigació a l'Història de l'Art: Conceptes i fases del seu desenvolupament

I. Descripció: S'abordarà una formació pràctica de l'alumnat en la investigació acadèmica a partir del repàs dels conceptes essencials del procés de coneixement i de les seues fases de desenvolupament. També es revisaran les convencions vigents en l'elaboració dels treballs acadèmics, especialment amb vista a la memòria final de màster i, eventualment, de la tesi doctoral.

II. Programa:

- 1.- El concepte de font per a la investigació històric-artística: tipus i classificació
- 2.- Aproximació a la investigació. L'elecció del tema i l'adequació del mètode. Definició d'un problema i delimitació d'objectius. El projecte d'investigació
- 3.- Heurística: Cerca i recollida de materials per a la investigació. Bases de dades. Organització de la informació. Gestors de referències bibliogràfiques
- 4.- Hermenèutica: Lectura i anàlisi dels materials. Fitxes de treball. Ús de normes de referències

bibliogràfiques. L'estat de la qüestió. Les fonts i la seua interpretació. Apèndixs documentals i edicions de fonts. Informació, erudició, crítica i coneixement. La introducció acadèmica.

4. Últims corrents historiogràfics

I. Descripció:

Tendències actuals de la Historiografia artística és una assignatura de caràcter teòric, preparatòria per a la investigació pràctica, consistent en una reflexió disciplinar sobre la Història de l'art i en un estudi epistemològic dels seus mètodes, amb especial atenció a l'estat actual de la historiografia espanyola i a la recepció dels Estudis visuals.

Els seus continguts comprenen l'estudi diacrònic i crític de la producció escrita sobre art a les últimes dècades, dels seus discursos teòrics, els seus autors i escoles: des de la renovació del formalisme i la iconografia, passant per la història social, fins als estudis culturals i visuals, la crítica feminista o els estudis postcolonials.

Aquests continguts seran abordats en deu sessions de seminari en què sanalitzaran col·lectivament una selecció de textos representatius de les diferents perspectives metodològiques vigents en els estudis artístics de les últimes tres dècades.

II. Programa:

1. Presentació del seminari. Canvis postmoderns en l'art i la història.
2. La situació actual de la Història de l'art. Una reflexió historiogràfica.
3. Els fonaments disciplinars i la seua vigència actual: el positivisme.
4. Els fonaments disciplinars i la seua vigència actual: el formalisme.
5. La història social de l'art i el seu llegat.
6. Lectures del contingut: de la iconografia a la semiòtica.
7. Reconstruint el cànon. Estudis sobre recepció i fortuna crítica.
8. Altres històries de l'art: estudis de gènere i postcolonials.
9. Què és la cultura visual?
10. Estudis visuals versus Història de l'art.

5. Taller d'escriptura i producció acadèmica

I. Descripció: Taller pràctic per a la redacció de textos científics. Està dirigit a introduir als estudiants en l'escriptura de textos científics i acadèmics. L'objectiu és ajudar-los a adquirir i començar a desenvolupar les habilitats essencials d'escriptura i pensament en la vida acadèmica professional per mitjà de l'ús d'eines tecnològiques i literàries.

II- Programa:

1. Formes d'escriptura acadèmica.
2. El procés d'elaboració del text acadèmic.
3. L'exposició oral de resultats científics.
4. On, com i quan publicar.
5. Orientació i consells pràctics en la trajectòria d'investigació.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Tutories reglades	112,50	100
Seminaris	0,00	100
Classes de teoria	0,00	100
Elaboració de treballs individuals	70,00	0
Estudi i treball autònom	100,00	0
Lectures de material complementari	60,50	0
Resolució de casos pràctics	32,00	0
TOTAL	375,00	

METODOLOGIA DOCENT**ACTIVITATS PRESENCIALS**

- a) Classes teòriques participatives, en funció del caràcter de l'assignatura. Exposició dels continguts per part del professor/a amb la participació de l'estudiant.
- b) Classes pràctiques o seminaris en funció del caràcter de l'assignatura. S'aspira a establir una relació efectiva entre els coneixements teòrics i la seva aplicació pràctica (descripció, anàlisi i interpretació cultural de les manifestacions artístiques, estudi de casos, aplicació de la terminologia específica, anàlisi i comentari de la historiografia i fonts).
- c) Activitats complementàries, treball de camp i tutories, en funció de caràcter de l'assignatura. Activitats en les quals el professor/a dirigeix el treball autònom de l'estudiant i resol les dificultats que aquest li plantegi.

TREBALL AUTÒNOM DE L'ESTUDIANT

Recerca i selecció de la bibliografia i altres fonts, preparació de les classes i activitats, lectures recomanades, estudi dels continguts per a les proves escrites, redacció de les memòries i treballs pràctics, confecció del portafolls, etc.

Els ensenyaments de postgrau a la Universitat de València estan integrats a la plataforma d'ensenyament a distància anomenada «Aula virtual», que constitueix un recurs de primer ordre per a la formació dels estudiants, complementari de les classes teòriques o pràctiques, els seminaris i el resta d'activitats complementàries. A través d'ella, docents i estudiants poden mantenir una comunicació permanent, programar activitats acadèmiques i disposar de materials, documents i tot tipus d'informació referida als respectius cursos, així com revisar i qualificar les tasques formatives dels estudiants.

Les activitats complementàries no presencials podran ser síncrones (videoconferència) o asíncrones.

Les tutories es faran de forma no presencial (a través del correu corporatiu de la UV) o de forma presencial prèvia cita concertada amb el professor.

AVALUACIÓ

Les competències a adquirir seran avaluades per blocs, corresponent amb cadascuna de les cinc assignatures impartides en aquest mòdul, per raó del 16% del total del mòdul en cadascuna de les 5 assignatures.

Un sisè bloc correspon a un treball de recerca dirigit per un dels professors del mòdul i avaluat per aquest, per raó del 20% del total del mòdul.

En cada un dels 6 blocs d'avaluació, s'estableix la qualificació mínima de 4 punts sobre 10 (4/10) perquè es pugui establir la mitjana corresponent.

Serà fonamental com a instrument bàsic d'avaluació, l'assistència a totes les classes i la participació en aquestes.

Com a mitjà per a l'avaluació i per a la comunicació dels resultats d'aquesta, s'estableix la plataforma Aula Virtual.

Atenent el biaix de cada assignatura, es podran tenir en compte els següents sistemes d'avaluació, aïlladament o combinant-los:

I. Seminaris, debats, lectures o memòria d'activitats. Recensions, memòries, resums o anàlisi crítica de la bibliografia recomanada i de les activitats complementàries desenvolupades (20% - 30%). S'avaluen:

- Adquisició de coneixements teoricopràctics sobre mètodes i tècniques d'investigació en Història de l'art.
- Comprensió de la bibliografia general i específica de l'assignatura.
- Capacitat per a l'elaboració d'informes o memòries escrites sobre les activitats complementàries, com visites a museus, exposicions, conjunts arqueològics i monumentals, arxius, col·leccions, galeries, tallers d'artistes, etc.
- Adquisició d'un esperit analític i crític de la bibliografia i les fonts utilitzades per la Història de l'art.

II. Treball pràctic individual i/o en grup (20% -30%). Treball individual i/o en grup, escrit i/o oral, on s'avaluen:

- Adquisició d'habilitats de recerca bibliogràfica i informació.
- Domini de la bibliografia general i específica de les diferents matèries.
- Capacitat d'argumentació i presentació d'un discurs ordenat i coherent.

- Elaboració d'anàlisi i propostes d'interpretació de l'obra d'art.
- Adquisició d'una metodologia científica pròpia de la Història de l'art.
- Anàlisi i interpretació del fet artístic en relació a les fonts documentals, literàries, visuals...
- Adquisició de coneixements instrumentals sobre TIC aplicats a la Història de l'art.
- Destresa en l'aplicació pràctica de les exigències formals d'un treball científic.

III. Portafolls (40% -60%). Recull dels treballs de l'estudiant al llarg del curs que permet implicar-lo en el procés d'aprenentatge i l'avaluació contínua de:

- Coneixements aplicats a la solució de problemes.
- Capacitat per localitzar informació i per plantejar i resoldre problemes en entorns nous.
- Habilitats en progrés al llarg del curs.
- Motivació de l'estudiant i capacitat de superació dels seus èxits.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del 27 de gener de 2004, en compliment dels RR.DD. 1044/2003 i 1125/2003.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- AZCUE BREA, Leticia et al. 1er Encuentro Internacional sobre Tecnologías en Museografía. Madrid, 21 a 23 de noviembre de 2005. Madrid: ICOM, 2006.
AZCUE BREA, Leticia et al. 2º Encuentro Internacional sobre Tecnologías en Museografía. Zaragoza, 25 a 27 de septiembre de 2006. Zaragoza: ICOM, 2007.
- BELLIDO GANT, María Luisa. Difusión del patrimonio cultural y nuevas tecnologías. Sevilla, Universidad Internacional de Andalucía: Junta de Andalucía, 2008.
- CARRERAS MONFORT, César (coord.). Evaluación TIC en el patrimonio cultural: metodologías y estudio de casos. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, 2009.
- CARRERAS MONFORT, César et al. Patrimonio y tecnologías de la comunicación: bits de cultura. Número monográfico de la revista PH. Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, 2004, nº 46.
- CARRERAS MONFORT, César; MUNILLA CABRILLANA, Glòria. Patrimonio digital: un nuevo medio al servicio de las instituciones culturales. Barcelona: UOC, 2005.
- COLORADO CASTELLARY, Arturo. Hipercultura visual. El reto hipermedia en el arte y la educación. Madrid: Editorial Complutense, 1997.
- DELOCHE, Bernard. El museo virtual: hacia una ética de las nuevas imágenes. Gijón: Trea, 2002.
- GIMÉNEZ TOLEDO, Elea; MENDOZA GARCÍA, Isabel. Recursos sobre arqueología en Internet. Madrid: CSIC, 2001.
- MORENO, Isidro. Musas y nuevas tecnologías. El relato hipermedia. Barcelona: Paidós, 2002.

- RODRÍGUEZ ORTEGA, Nuria (dir.). Teoría y literatura artística en la sociedad digital. Construcción y aplicabilidad de colecciones textuales informatizadas. Gijón: Trea, 2009.
- BREA, José Luis (ed.). Estudios visuales. La epistemología de la visualidad en la era de la globalización. Madrid: Akal, 2005.
- MARTÍN MARTÍNEZ José; SEBASTIÁN LOZANO, Jorge. La Historia del arte en la Universitat de València durante la postguerra (1939-65), Saitabi, 1997, nº 47, p. 173-214.
- MARTÍN MARTÍNEZ, José. ¿Para qué estudiar Historia del arte en la Universidad? Por unas humanidades visuales Ars Longa. Cuadernos de Arte, 2007, nº 16, p. 143-174.
- PANOFSKY, Erwin. La historia del arte en cuanto disciplina humanística. EN: El significado en las artes visuales. Madrid: Alianza, 1979, p. 17-43 (Ed. original, 1940).
- RODRÍGUEZ DE LA FLOR, Fernando. Giro visual. Primacía y declive de la lecto-escritura en la cultura postmoderna. Salamanca: Delirio, 2009.
- ARIAS SERRANO, Laura. Las fuentes de la historia del arte en la época contemporánea. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2012
- BORRÁS GUALIS, Gonzalo. Cómo y qué investigar en historia del arte. Una crítica parcial de la historiografía del arte española. Barcelona: Ediciones del Serbal, 2001.
- FREIXA, Mireia et al. Introducción a la Historia del arte. Fundamentos teóricos y lenguajes artísticos. 2ª ed. Barcelona: Barcanova, 1991.
- RAMÍREZ, Juan Antonio. Cómo escribir sobre arte y arquitectura. Barcelona: Ediciones del Serbal, 1996.
- GARCÍA MAHÍQUES, Rafael. «Sedes virtutis quadrata. Consideraciones sobre la iconografía de los penitentes». EN: Zafra, R.; Azanza, J. (eds.). Emblemata Aurea. La emblemática en el arte y la literatura del Siglo de Oro. Madrid: Akal, 2000, p. 209-224.
- GARCÍA MAHÍQUES, Rafael. Iconografía e Iconología. Vol. 1. La Historia del arte como Historia cultural. Madrid: Ediciones Encuentro, 2008.
- GARCÍA MAHÍQUES, Rafael. Iconografía e Iconología. Vol. 2. Cuestiones de método. Madrid: Ediciones Encuentro, 2009.
- CASSANY, David. Afilar el lapicero. Guía de redacción para profesionales. Barcelona: Anagrama, 2007. CASTELLÓ, Montserrat (coord.) Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos. Conocimientos y estrategias. Barcelona: Graó, 2007.
- CREME, Phyllis; LEA, Mary R. Escribir en la Universidad. Barcelona: Gedisa, 2000.
- GARACHANA, Mar; MONTOLIO, Estrella; SANTIAGO, Marisa. Manual práctico de escritura académica. Barcelona: Ariel, 2000.
- ROMERO FARFÁN, César Augusto. Escritura académica: Errores que usted no cometerá cuando redacte su artículo científico. Cuadernos de Lingüística Hispánica, 2011, nº 18, p. 79-94.
- VÁZQUEZ, Graciela (coord.). Actividades para la escritura académica ¿Cómo se escribe una monografía? Madrid: Edinumen, 2001.